

Jaarverslaggeving 2021

Stichting Bardo

Hoofddorp

Inhoud

1. Bestuursverslag	2
2. Balans per 31 december 2021	20
3. Resultatenrekening over 2021	21
4. Kasstroomoverzicht over 2021	22
5. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	23
5.1 Algemeen	23
5.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva	25
5.3 Grondslagen voor resultaatbepaling	26
5.4 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht	27
5.5 Toelichting op de balans per 31 december 2021	28
5.6 Toelichting op de resultatenrekening over 2021	30
5.7 Overige toelichtingen	33
6. Overige gegevens	34
6.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	34

1. Bestuursverslag

Inleiding

Bardo beweegt door

2021, een dynamisch jaar voor Bardo! Waarin ons 20-jarig bestaan door het jaar heen de rode draad vormde voor onze externe activiteiten. We wilden groots uitpakken om deze historische mijlpaal te vieren op de oprichtingsdag van 10 december. Helaas gooide COVID-19 roet in het eten. Dat vroeg om flexibiliteit om dit heuglijke wapenfeit toch breed uit te lichten. Ik open dit jaarverslag graag met het uitspreken van mijn enorme waardering aan iedereen voor de wederom getoonde souplesse waarmee we Bardo op andere, creatieve wijzen op de kaart hebben gezet. Het tekent onze bewegingskracht om Bardo en de buitenwereld blijvend te verbinden met nieuwe contactmogelijkheden. Met vlag en wimpel hebben we in ons jubileum gevierd. Bardo toen, nu en in de toekomst. Daar zijn we trots op.

'Bardo beweegt door' was het centrale thema voor 2021. Daarmee borduurden wij voort op dat wat was ingezet in 2020. Veel van onze plannen hebben wij in 2021 gerealiseerd. Het team van Bardo staat, met nieuwe verpleegkundigen en collega's in ondersteunende functies die ons versterken. We gaven een nieuwe impuls aan ons kwaliteitsbeleid met de leercirkels hygiëne en medicatie met succesvolle audits. We hielden continu de vinger aan de pols. Binnen het Leerhuis werden tal van initiatieven genomen om Bardo te ontmoeten als een high-care organisatie en het belang van palliatieve zorg te onderstrepen. We zochten de verbinding met nieuwe digitale mogelijkheden. Met een kersvers eigen podcastkanaal bereikten we onze relaties met afleveringen die een verdieping bieden aan palliatieve zorg. Met de jubileumuitgave *Omdat we leven. Met zicht op einde* gaven we het woord aan patiënten en naasten én professionals. Het leverde ongelooflijk veel reacties en conversaties op, zowel op de social media als in de landelijke en regionale media. Projecten die we konden realiseren dankzij de ondersteuning van de Stichting Vrienden van Hospice Bardo en die ook in 2022 nog zullen doorlopen.

De maatregelen als gevolg van de variant van COVID-19 pandemie met een nieuwe lockdown beperkten ons in het organiseren van activiteiten in Bardo. Net zoals in 2020 hebben we in 2021 de gevolgen van COVID-19 gezien in onze bedbezetting. Enerzijds zagen we lagere patiëntenvraag in bepaalde periodes anderzijds hadden we te maken met tijdelijk personeelstekort. Het streven is om de bedbezetting zo hoog mogelijk te laten zijn door de contacten met verwijzers te optimaliseren en te versterken. Dat onderstreept het belang van de samenwerking met onze partners zoals Amstelring, thuiszorgaanbieders, huisartsen verpleeghuizen en ziekenhuizen.

Binnen het Bardoteam is verbinding een noodzakelijk voorwaarde om ons werk met warmte en enthousiasme en op een hoog kwalitatief niveau te doen. Daarom blijven we volop in beweging om onze onderlinge samenwerking te verbeteren. Tussen verpleegkundigen, onze artsen, verpleegkundig specialist, paramedici, geestelijk verzorger, alle vrijwilligers en de medewerkers in de ondersteunende functies. Nieuwe vrijwilligers zijn toegetreden tot het team Bardo, anderen namen de beslissing hun inzet te beëindigen. We zetten voortdurend in op de werving van nieuwe mensen die ons in de verschillende vrijwilligers rollen ondersteunen.

De financiering van de hospicezorg in Nederland heeft in 2021 breed op de agenda gestaan. De sector streeft een eenduidige en adequate bekostiging na en om dit te bereiken is een intensief traject met zorgverzekeraars, NZa en VWS ingezet. Vanuit Bardo wordt daar actief aan bijgedragen in het AHZN verband. Palliatieve zorg is opgenomen in een passage in het Regeerakkoord 2021 met als doel de maatschappelijke bewustwording van palliatieve zorg te vergroten.

Bardo biedt hoogstaande palliatieve zorg waarbij onze missie onveranderd het vertrekpunt blijft:

‘Leven en sterven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Bardo ondersteunt door ruimte te geven aan en het stimuleren van ieders eigenheid van leven en sterven vanaf het moment dat genezing niet meer mogelijk is. Bardo brengt rust en vertrouwen in wat komen gaat.’

ONZE ORGANISATIE: HIGH CARE ZORG EN ONDERSTEUNING

Ons hospice

Als door ongeneeslijke ziekte de levensverwachting korter is dan drie maanden, wil Bardo een plek zijn die aanvoelt als thuis. Met alle zorg en aandacht voor de patiënt en naasten is Bardo Hospice is een warm en gastvrij huis in het centrum van Hoofddorp. Een huis met 10 kamers waar mensen in alle rust en veiligheid hun laatste levensfase kunnen doorbrengen. Bardo biedt zorg die zich bovenal uit door ‘er zijn’ in een uitermate intensieve en kwetsbare fase van het leven van onze patiënten en hun naasten. De essentie van onze palliatieve zorg is ‘mogelijk maken’. Naast de dingen die niet veranderd kunnen worden, zijn er ook dingen die we wel veranderd kunnen worden. Denk aan klachten die we kunnen verlichten. Maar palliatieve zorg gaat verder dan alleen klachten verlichten. Want juist door klachten goed te behandelen, ontstaat er ruimte om het leven dat rest invulling te geven. Voorop in de zorg staat het mogelijk maken van dat wat de kwaliteit van leven voor ieder persoonlijk kan vergroten. Soms komt de invulling ‘vanzelf’, bijvoorbeeld het genieten van bezoek dat langskomt. Soms is specifieke ondersteuning gewenst zoals helpen om te gaan met verdriet dat gepaard gaat met afscheid nemen.

Samen met de patiënt en naasten stellen we een zorgplan op. Daarbij zijn we nieuwsgierig naar het antwoord op de vraag: Wat moet ik nu van je weten om je de best mogelijke zorg te bieden? Zodat we de zorg kunnen afstemmen op de individuele wensen en behoeften van elke patiënt en diens naasten. Op grond van dat gesprek stellen de palliatief geschoolde verpleegkundigen, de verpleegkundig specialist, de artsen en de geestelijk verzorger het zorgplan op. Daarin leggen we vast wat voor elke patiënt het prettigst is. In de dagelijkse praktijk staan opgeleide vrijwilligers het behandelteam bij.

Bardo en Covid-19

De gemiddelde bezettingsgraad is in 2021 gestegen in vergelijking met 2020 (2021:72%, 2020: 59%). Bardo heeft in totaal iets minder patiënten opgenomen dan in 2020 (2021: 100, 2020: 114), maar met een langere verblijfsduur in dagen in vergelijking tot 2020. Ook nu zagen we het beeld dat patiënten lang in de thuissituatie verbleven alvorens naar Bardo te

komen. De contacten met de verwijzende ziekenhuizen, huisartsen en wijkzorg zijn goed, maar kunnen we nog meer intensiveren. Markeer de palliatieve fase eerder is daarbij onze insteek, zodat we in goed overleg kunnen vaststellen wat op welk moment in het beste belang van patiënt en naasten is.

Ook dit jaar hebben we preventief coronamaatregelen in acht genomen, zoals het dragen van een chirurgisch masker en het houden van 1,5 meter afstand. Naasten en bezoekers waren welkom, weliswaar met afspraken over het aantal mensen op de kamers. We hebben de informatievoorziening voortgezet via onze corona overleggen, het coronabulletin en de website. Augustus 2021 werden we getroffen door een nieuwe corona uitbraak, maar gegeven de testresultaten was een opnamestop niet nodig. Langzaam wilden we de activiteiten in 't Trefpunt weer uitbreiden, maar eind van het jaar volgde de tweede lockdown waardoor deze geen doorgang konden vinden. Dit leidde ook tot de beslissing tot afzegging van alle geplande feestelijke lustrum bijeenkomsten met onze relaties.

Ook in 2021 hebben we profijt gehad van onze laagdrempelige contacten met GGD Kennemerland, het Streeklab en Amstelring in relatie tot het COVID beleid.

Aanvullende zorgmogelijkheden in Bardo

Binnen Bardo kunnen patiënten naast de reguliere zorg gebruik maken van aanvullende zorg die bijdraagt aan hun welbevinden en ontspanning. Deze zorg is onderdeel van onze visie om de patiënt allerlei mogelijkheden naar keuze aan te reiken in deze levensfase. De teamleden van Bardo hebben aandacht voor de totale mens. Mensen die ongeneeslijk ziek zijn, kunnen talloze vragen hebben die samenhangen met de fysieke, spirituele, sociale en psychische dimensie. Aanvullende zorg kan daaraan bijdragen. Het gaat erom dat we helpen om de weg naar de dood toe, zo prettig mogelijk en op maat vorm te geven. Dat kan variëren van muziek aan het bed door de Bedsidesingers, het krijgen van een massage, een klankbeleving tot zingevingsgesprekken of het meedoen aan een activiteit.

De ontmoetingen en activiteiten die we gewoonlijk in het Trefpunt van Bardo organiseren voor bezoekers, patiënten en geïnteresseerden werden weer langzaam gestart maar moesten we vanwege de toename van omicron besmettingen en de daaropvolgende herhaling van de lockdown stopzetten. We handhaafden de muzikale bijeenkomsten, hand- en voetmassages en het geven van individuele rondleidingen. Bardo volgt innovatieve mogelijkheden om de aanvullende zorg uit te breiden op de voet. In 2021 introduceerden we vanuit het project 'Hart en Tech' in samenwerking met andere hospices, de TU Delft en SyncVR Medical de Virtual Reality bril. De verandering van omgeving biedt ontspanning en kan bijdragen aan minder pijn en angst. Een mooie nieuwe aanvulling in ons pakket.

Onze Ondersteuning Thuis

Aan wie te horen krijgt dat hij of zij niet meer kunt genezen en thuis woont, bieden de casemanagers van Bardo palliatieve zorg in de vertrouwde omgeving. Bardo heeft twee casemanagers in dienst die patiënten en hun naasten in de palliatieve fase thuis met raad en daad bijstaan. Palliatieve zorg is breder dan alleen de allerlaatste fase en kan ook over een langere periode verleend worden. In de palliatieve periode begeleiden de casemanagers waar nodig. Naast de zorg die geboden wordt door huisarts en thuiszorg kijken zij naar alles wat de kwaliteit van leven bevordert. Zij luisteren, adviseren en regelen vanuit hun deskundigheid als verpleegkundig specialist. Op deze manier anticiperen ze op de

zorgbehoefte van de patiënt en wijzen de weg in samenspraak met huisarts en andere zorgverleners. Daarbij staat het behoud van de eigen regie van de patiënt voorop. De casemanagers zijn schakel tussen medische en verpleegkundige zorg. Als aanvulling bieden zij ook ontspanningsactiviteiten aan in 't Trefpunt van Bardo voor palliatieve patiënten en hun naasten die niet in het hospice verblijven. Alles om ervoor te zorgen dat iemand zich zo prettig mogelijk voelt en contactmogelijkheden krijgt aangereikt. Ter ondersteuning is het ook mogelijk om de zorgvrijwilligers van Bardo in te zetten in de thuissituatie. Zij hebben de tijd, aandacht en kennis om patiënten een luisterend oor te bieden en er voor hen te zijn in het dagelijks leven. En kunnen de mantelzorgers ontlasten. Samenwerking tussen verschillende professionals en vrijwilligers vergroten de kans dat alle vragen van de patiënt op de dimensies gezondheid, psyche, zingeving en sociale context voldoende aandacht krijgen

We zagen in 2021 het aantal verwijzingen (57, 2020:77) via de regionale verwijzers naar patiënten in de ondersteuning thuis afnemen. Het benadrukt dat een intensieve samenwerking met de zorgaanbieders in zowel de eerste lijn als tweede lijn verbreed kan worden. Door gezamenlijk patiënten in beeld te brengen kunnen we vroegtijdig anticiperen op de zorgbehoefte van de patiënt. Via de regiowijzer palliatieve zorg (netwerk palliatieve zorg Midden- & Zuid-Kennemerland en Amstelland & Meerlanden en het Onco Care Centrum) maken we het aanbod palliatieve zorg inzichtelijk, zodat betrokken gemakkelijk hun weg kunnen vinden.

Nazorg

Patiënten die in Bardo overlijden ontvangen een warm en respectvol uitgeleide ritueel met familie en betrokkenen en het Bardo team. Na zes tot acht weken nodigen we de nabestaanden uit voor een nazorggesprek. In 2021 maakten 89 mensen daar gebruik van (in 2020: 98). Met onze herdenkingsbijeenkomsten staan we op ingetogen wijze stil bij de overledenen met muziek, een beschouwing en gedicht of verhaal. Aan het einde van elk jaar organiseert Bardo de Cirkel van Licht, een jaarlijks samenzijn rond de kerstperiode voor de nabestaanden van de overledenen in het afgelopen jaar. Zodat we hen die overleden zijn gedenken en de nabestaanden verwarmen met licht. In 2021 deden we dat evenals het jaar ervoor op digitale wijze. Met een video, muziek en een lichtje maakten we de nabestaanden deelgenoot van de Cirkel van Licht onder het thema "We brengen licht, love shine a light." Op alternatieve wijze konden nabestaanden het ontsteken van de Cirkel virtueel meebelevén, omlijst met een verhaal, gedicht en muziek.

Kwaliteit en waardering

PREZO-keurmerk

In 2020 werd het PREZO keurmerk opnieuw toegekend, het bewijs dat Bardo verantwoorde en kwalitatief hoogstaande zorg biedt aan haar patiënten. Het keurmerk is voorwaarde om lid te kunnen zijn van de Associatie Hospicezorg Nederland (AHzN) waarin Simone Koops-Ouwerkerk als bestuurslid zitting heeft. In 2021 is hard gewerkt aan het kwaliteitshandboek, 'Bij Bardo'. Processen en documenten werden geactualiseerd of vernieuwd vanuit het patiëntenperspectief, medewerkersperspectief en het organisatieperspectief. Immers, kwaliteit is nooit af!

Vinger aan de pols

In 2021 gaven we 6 maal het kwaliteitsbulletin Vinger aan de pols uit. Het interne bulletin waarin we alle collega's informeren over de bewegingen op het gebied van kwaliteit. Er werd gewerkt met de leercirkels hygiëne en medicatie er er zijn per kwartaal interne audits uitgevoerd. Daarmee toetsen we in hoeverre we aan de medicatieveiligheid voldoen en we de hygiëneregels in acht nemen. Dat leidde onder andere tot de aanschaf van een nieuwe medicatiekoelkast en aangescherpte afspraken met de apotheek SAHZ.

Meldingen van incidenten als vliegwiel voor verbetering

We houden nauwkeurig de meldingen van incidenten van cliënten (MIC) bij. Zij geven ons inzicht hoe we incidenten kunnen voorkomen en mogelijke risico's voor patiënten kunnen verkleinen of wegnemen. De nadere analyse van meldingen vindt plaats in de MIC-commissie waarin een verpleegkundige, een arts, de leidinggevende zorg en de adviseur beleid en kwaliteit zitting hebben. Bij vergroot risico op vallen, wordt dit expliciet besproken in het Multi Disciplinair Overleg (MDO). De meeste meldingen betreffen medicatie. Dat betreft het voorschrijven, het leveren en de opslag en registratie van medicatie. Verbeterpunten zijn besproken in de leercirkel medicatie en in de onderlinge afspraken met de apotheek doorgevoerd.

PDCA

Elk jaar start Bardo met een jaarplan dat richting geeft aan de voorgenomen activiteiten en doelen. Op basis van dit plan maken alle disciplines via de methodiek van Plan-Do-Check en Act een kwartaalrapportage waarin we vaststellen hoever we zijn met de realisatie van onze ambities en waar meer actie is vereist. Het houden van nazorggesprekken met patiënten die in zorg zijn geweest van de ondersteuning thuis is inmiddels ingevoerd, evenals de toevoeging daarvan op de zorgkaart Nederland.

Waardering van patiënten en naasten

Patiënten en nabestaanden kunnen hun waardering over de dienstverlening van Bardo uitspreken via www.zorgkaartnederland.nl. Daar geven zij aan hoe zij de zorg en ondersteuning hebben ervaren. De waardering voor de zorg kwam in 2021 gemiddeld uit op een 9,7 evenals in 2020.

Daarnaast benaderen we naasten actief met de enquête via [Qualiview Hospicezorg](#) die zij geanonimiseerd kunnen invullen op drie domeinen: de zorg tijdens het verblijf, het overlijden en de communicatie. Dat leidde tot een gemiddelde score van 9,3. In 2020 waardeerde men ons met een 9,1.

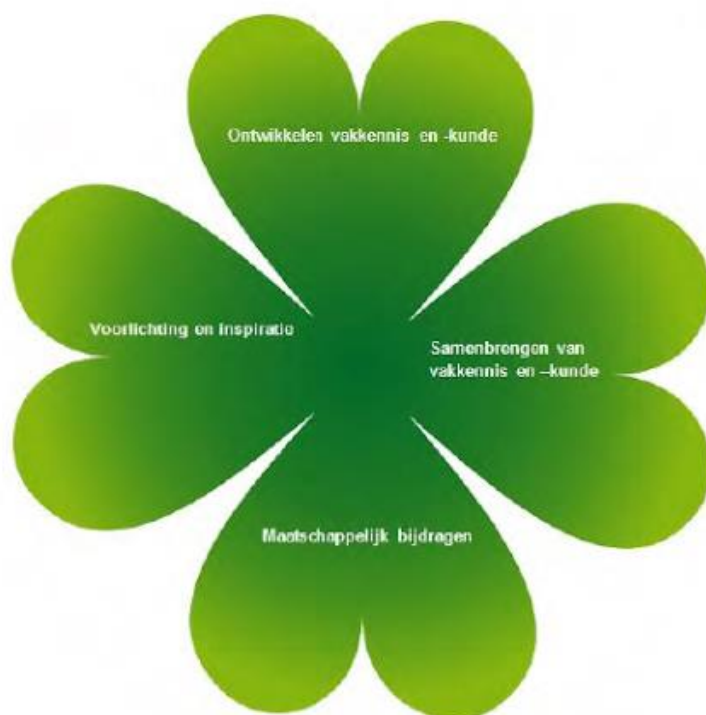
Deze waarderingen tonen dat onze zorg en dienstverlening constant hoog gewaardeerd worden. In ons werk staat het leven centraal. De dood is onlosmakelijk met het leven verbonden. Het hele Bardo team vindt het belangrijk om mensen die niet meer beter kunnen worden de best mogelijke

zorg te geven. Onze palliatieve zorg zien we als maatwerk en stemmen we af op de wensen van de patiënt. Daarmee helpen we patiënten en hun naasten de laatste fase van hun leven met een maximale kwaliteit door te brengen. Veiligheid, warmte en vertrouwen vormen de basis voor alles wat we doen.

BARDO IN DE SAMENLEVING: leren, delen, verbinden en stimuleren

Bardo heeft een schat aan kennis, kunde en ervaring in de palliatieve zorg en deelt dit door voorlichting en educatie. Elke dag leren we weer van onze patiënten en naasten. Wij zien onze patiënten als onze grootste leermeesters die ons inspireren. Die ervaringen geven we door in het Leerhuis aan teamleden, zorgverleners en andere geïnteresseerden. Het Leerhuis wil bekend staan om haar expertise in de palliatieve zorg. Het jubileumjaar grepen we aan om Bardo en palliatieve zorg breed onder de aandacht te brengen. We brachten een ode aan 20 jaar palliatieve zorg met de uitgave van de bundel van Christiaan Rhodius *Omdat we leven. Met zicht op het einde*. Een bijzondere uitgave die gerealiseerd werd met de ondersteuning van de Stichting Vrienden van Hospice Bardo. In samenwerking met uitgeverij Lucht zag de publicatie het licht op 23 november 2021. Het boek riep mooie dialogen op in de landelijke en regionale pers. Op social media zagen we het bereik van onze berichten vooral op LinkedIn toenemen, het aantal bezoekers dat kennisnam van onze berichten steeg explosief. Met als effect een stijging van het aantal volgers op onze social mediakanalen. Er volgden tal van recensies in de vakmedia en algemene pers die het boek en Bardo mede op de kaart zetten.

Door ontmoeting en verbinding in het Leerhuis vergroot Bardo de kwaliteit en toegankelijkheid van palliatieve zorg; lokaal, regionaal en daar waar mogelijk ook landelijk. Langs de vier bladen van het. 'Klaverblad': interne educatie, externe educatie, voorlichting en maatschappelijke bijdragen ontwikkelen en delen we tal van initiatieven en activiteiten. Palliatieve zorg gaat niet over de dood, maar over het leven. Dat kunnen we niet genoeg uitdragen en doen dat op verschillende wijzen langs de pijlers van ons Klaverblad. Een greep uit de activiteiten die we in 2021 ondernamen.

Bardo leert: *Ontwikkelen van vakkennis en -kunde-interne educatie*

Door middel van interne educatie vergroot Bardo vakkennis en -kunde. In intervisiesessies, casuïstiekbesprekingen en themabijeenkomsten delen we de laatste inzichten en bespreken wat dat betekent voor Bardo.

Bardo deelt: *Delen van vakkennis en -kunde - externe educatie*

Bardo verrijkt de kennis van professionals in de palliatieve zorg door elkaar regelmatig te ontmoeten en het gesprek over leven en dood aangaan.

Bardo verbindt: *Inspiratie en verdieping -(publieks)voorlichting*

Bardo gelooft dat onderwerpen rond leven en dood onderdeel zijn van ons dagelijks bestaan en ons allen aangaan. We delen informatie over palliatieve zorg en maken bespreekbaar.

Bardo stimuleert: *Maatschappelijk bijdragen aan palliatieve zorg*

We nemen deel platforms palliatieve zorg, dragen actief bij aan (landelijk) onderzoek en wetenschappelijke publicaties, gezamenlijk en op eigen titel.

Bardo leert

De patiënt als leermeester

In 2021 organiseerden we op 9 september een teamdag voor de beroepskrachten en vrijwilligers. We gingen met elkaar in gesprek rond het thema "De patiënt als leermeester, geleid door Christiaan Rhodius en Bert Buizert (Stichting Stem, Sterven op je eigen manier). We deelden inzichten, brachten vragen in kaart en wisselden ervaringen uit.

Bardo deelt

Doodnormaal en levensecht

De dood is eigenlijk heel normaal. En levensecht. Volgens Seneca gaat de mens niet dood omdat hij ziek is, maar omdat hij leeft. Denk jij wel eens na over de dood? Dan ben je niet alleen: In alle culturen en levensbeschouwingen zijn verhalen, visies en rituelen rond de dood ontstaan die onze kijk op de dood tot op de dag van vandaag bepalen. Dat vroegen we in een masterclass van 5 bijeenkomsten aan VWO studenten. De dood is terug te vinden in *popular culture*, zoals in songteksten en films. In de collegereeks verkenden we wat onze eigen beleving bij de dood is, hoe we de dood van anderen ervaren en gingen we op zoek naar de visie(s) op de dood in de maatschappij. Door te luisteren naar songteksten en het bekijken van een bioscoopfilm. We hielden moreel beraad over hoe het leven kan en mag eindigen. Want als we de dood negeren doen we het leven tekort.

Deze masterclass werd verzorgd door Gertie Blaauwendraad (Docent bij de Master Spiritual Care VU Amsterdam), Christiaan Rhodius (Arts Palliatieve Geneeskunde bij Hospice Bardo) en Jan Berkvens (Geestelijk Verzorger bij Hospice Bardo).

“Als opleider van spiritual caregivers richt ik mij op academische en reflectieve ontwikkeling van studenten, zodat ze als waarden bewuste professionals aan het werk kunnen na hun opleiding.” Gertie Blaauwendraad).

Bardo verbindt

Woorden van Bardo

Blogs

Specialist ouderengeneeskunde Christiaan Rhodius schrijft sinds 2016 het blog ‘Woorden van Bardo’. Blogs die gaan over gesprekken met patiënten en intense onderwerpen. In 2021 publiceerde hij de blogs ‘Omlijsting’ en ‘De hand’. Het twintigjarig bestaan van Bardo vormde aanleiding een speciale ode te brengen aan 20 jaar palliatieve zorg met een boek dat de verbondenheid tussen leven en dood op inspirerende wijze belicht. Daarin kregen de eerder geschreven blogs een prominente rol.

Boek Omdat we leven. Met zicht op het einde.

Palliatieve zorg draait maar om één ding: zorgen voor het leven als de dood (op termijn) onvermijdelijk is. Aangezien ieder mens, elk leven anders is, kent palliatieve zorg veel verschillende vormen en nuances *Omdat we leven. Met zicht op het einde.* bundelt eenentwintig blogs van Rhodius voor elk jaar dat Bardo oud is en nog één dat de toekomstige jaren symboliseert. De blogs zijn ingedeeld volgens een zestal thema's: Bardo, Stilte, Sterrenstof, Ambacht, Ruimte en Leven. Een verzameling over zijn ervaringen als arts in het hospice en Spaarne Gasthuis. Over de ontmoetingen die hij had, de gesprekken die hij voerde. Stiltes die mochten vallen, angst die werd geuit en zorg die kon verlichten.

Reflecties

Op elke blog volgt een reflectie door professionals, vrijwilligers of nabestaanden. Zij delen hun gedachten over leven en dood en de aspecten van de palliatieve zorg die hen raken. En tonen daarmee de veelzijdigheid van palliatieve zorg. De gelaagdheid van leven en dood wordt voor de lezer ook op andere manieren voelbaar via QR-codes die leiden naar audiofragmenten en beeldmateriaal. Zo verkrijgt palliatieve zorg volop kleur en vormt deze bundel een ode: omdat we leven met zicht op het einde.

Recensies

Het boek riep tal van reacties op. In krantenpublicaties maar ook in recensies die eind 2021 en begin 2022 verschenen.

“Het boekje gaat om woorden, om de taal van het sterven en de taal van de liefde. Met de woorden van de mensen die hebben bijgedragen aan het boek gaat het erom palliatieve zorg niet zozeer te zien als stervensbegeleiding maar als levensbegeleiding, een intensivering van het laatste restje leven. En om palliatieve zorg ook niet te zien als eenrichtingsverkeer van professional naar patiënt, maar eerder een intiem delen van ervaringen. Een boekje om stil van te worden.” Els Smits, boekrecensent Landelijk Expertisecentrum Sterven.

Symposium Het verhaal van leven en podcast

Op 10 december 2021 stond het symposium ‘Het verhaal van leven’ in de Meerse op het programma om met elkaar het 20-jarig bestaan van Bardo te vieren en iedereen aan te sporen onderdeel te worden van het verhaal.

Een symposium met onder andere een interview met Tim Overdiek, een muzikaal intermezzo van een patiënt en de officiële presentatie van het boek *Omdat we leven - met zicht op het einde*. Het verhaal zou verdieping krijgen door verbeeldende vertolking van Theater Boven Water.

Lang hadden we goede hoop op een persoonlijke ontmoeting met de genodigden op het symposium. Maar gegeven de laatste coronamaatregelen moesten we het symposium alsnog annuleren. We bedachten een alternatief de doorgang van het symposium in een andere vorm. De podcast ‘Het verhaal van leven’, leverde een onvergetelijke ontmoeting op waarin we de elementen van ons symposium een andere vorm gaven. Met een kaars, het voorlezen van de blog ‘Tatoeages door Linda Janssen, nabestaande. En het mooie gesprek dat volgde met Tim Overdiek en Suzanne Leclaire dat de uitgave van het boek luister bijzet. Deze podcast maakt bespreekbaar wat regelmatig zonder woorden blijft. In de ontmoeting met anderen komt verbinding tot stand rondom de dood en het leven.

De podcast bleef niet onopgemerkt en werd geplaatst op diverse kanalen

“Palliatieve zorg mag niet ontbreken op een podcastapp over zorg. Mooi dat 'het verhaal van leven' - podcast van hospice Bardo- onderdeel is van podcast platform van ‘Medische Scholing’.

Podcasts als ontmoetingsplaats

Naast onze eigen podcasts werkten we ook mee aan podcasts van anderen. Zoals aan de serie van De Balanskliniek waarin Bram Bakker in gesprek ging met Christiaan. Onder de titel ‘Werken in het hospice, waar het leven centraal staat’ bespraken zij hoe het werken met mensen in de laatste fase het leven kleur geeft, maar ook hoe je daarin als arts je persoonlijke balans bewaakt.

Documentaires

Voor de documentaireserie ‘Nog één week’ van de VPRO (NPO Zapp) werkte Bardo mee aan de aflevering ‘Olivier’. Een serie over kinderen tussen de 11 en 13 jaar die zich voorbereiden op een spannende gebeurtenis die staat te gebeuren in hun leven. Het is een verandering die voor even hun leven op z'n kop zet. In deze aflevering is de oma van Olivier

(11) erg ziek en zal binnenkort overlijden. Om haar nooit te vergeten maakt Olivier samen met zijn oma een schilderij in Bardo waar hij altijd naar kan kijken als ze er niet meer.

Bardo stimuleert

In gesprek met de burger

Amsterdam UMC leidt vanaf 2020 het onderzoeksproject 'In gesprek met de burger.' Het project draagt bij aan publieksbewustwording over het bestaan van en de (on) mogelijkheden van palliatieve zorg en behandeling in de laatste fase van het leven. Bardo en Adamas Inloophuis geven het project invulling in de regio Noord-Holland en Flevoland. Vanaf 1 november 2021 nodigden zij burgers uit om met elkaar van gedachten te wisselen over een belangrijke vraag: "Weet jij wat je wilt wanneer de laatste levensfase aanbreekt?" Om met elkaar daarover een goed gesprek te voeren, is informatie nodig. Bardo en Adamas Inloophuis organiseren op hun locaties 7 bijeenkomsten in 2021 en 2022 waarin zij met burgers in gesprek gaan. Om een indruk te krijgen van hoe die bijeenkomsten eruit zien, namen we een audiofragment op waarin dat wordt toegelicht.

Wetenschappelijke publicaties

Met Anne-Floor Dijkhoorn, onderzoeker bij het Integraal kankercentrum Nederland) schreef Christiaan Rhodius mee aan deel 3 van het 'Handboek psychiatrie in de laatste levensfase onder redactie van Radboud Marijnissen, Kenneth Chambaere en Richard Oude Voshaar. Het handboek zal in 2022 bij Boom verschijnen en helpt zorgverleners in de ggz de laatste levensfase zo optimaal mogelijk in te richten.

Communicatie en pr

Bardo in het nieuws

De activiteiten van Bardo brachten we onder de aandacht van de lokale en landelijke pers via diverse kanalen (dagbladen, magazines en websites). Dat leidde tot 20 publicaties (2021:11) met ruime aandacht voor de uitgave van de bundel *Omdat we leven. Met zicht op het einde*. Het Haarlems Dagblad plaatste een groot interview van Jacco van Oostveen met Rhodius onder de kop: 'Ode aan de palliatieve zorg. De laatste levensfase is soms de mooiste' met doorplaatsingen in alle dagbladen in de hele regio. Daarnaast voerden we een pleidooi voor de patiënt als leermeester met het artikel 'Aan de hand van de patiënt' in het tijdschrift Pallium of gaan in op de waarde van palliatieve zorg in het artikel 'Palliatieve zorg gaat niet over dood maar over leven' op het platform DOQ.nl, waar zorgprofessionals aan het woord komen over praktijkervaringen en visie op hun vakgebied. Onze donateurs ondersteunden Bardo volop in het afgelopen jaar en dat zagen we terug in het regionale nieuws. We realiseerden een boombankje in onze binnentuin dankzij de donatie van Meerwinkel. De sponsoractie van Tennisvereniging De Kikkers maakte de aanschaf van slaapbanken voor naasten in het hospice mogelijk. Simone Koops-Ouwerkerk benadrukte aan het eind van het jaar in het interview met de Ondernemersvereniging Haarlemmermeer Zuid 'de grote betrokkenheid van vrijwilligers, ondernemers en particulieren'. De verbondenheid met vrienden, donateurs en ondernemers is groot. Via de diverse mediakanalen was Bardo geheel 2021 zichtbaar voor zowel professionals als het brede publiek.

Voorlichting

Bardo informeert bezoekers en andere geïnteresseerden voortdurend over de actualiteit. Via de website kan iedereen kennis nemen het laatste nieuws en de activiteiten die we ondernemen. We startten het project 'nieuwe website'; de huidige website dateert uit 2014 en is aan vervanging toe. Met een extern bureau Brightness zochten we naar een nieuwe, bezoekersvriendelijke vormgeving. Teksten en beelden worden geactualiseerd. De te verwachten lancering van de nieuwe site is medio 2022. Daarnaast benaderen we driemaal per jaar de abonnees van onze nieuwsbrief digitaal en met print met onze nieuwsbrieven rond een thema. In 2021 waren dat: 'De mogelijkheid van veranderen. Palliatieve zorg maakt mogelijk', de speciale jubileumuitgave 'Bardo 20 jaar! Leve het ambacht' en 'Samen vieren. Op het leven'. Op onze social media brachten we digitaal kleur op de wangen naar onze volgers met een stroom aan berichten op Facebook (56), Twitter (13) LinkedIn (26) en Youtube (5). De inhoud van de berichten prikkelden met name op LinkedIn de conversatie. Met. Het leverde ons een stijging op van het het aantal volgers met 160 op het Bardo LinkedIn kanaal, nog los van het verkeer op de individuele linkedIn kanalen die zijn ingezet, met name die van de arts en directeur-bestuurder.

Cijfers Leerhuis:

:

3

activiteiten
Bardo Leert

:

14

activiteiten
Bardo deelt

:

17

activiteiten
Bardo verbindt

:

8

activiteiten
Bardo stimuleert

HET BARDO TEAM

Bardo heeft een enorm bevlogen team dat in 2021 bestond uit gemiddeld 21,5 fte beroepskrachten. Dat zijn 31 medewerkers. Het ziekteverzuim bedroeg in 2021 11% (in 2020: 6,35%). De stijging werd met name veroorzaakt door COVID-19 en enkele langdurig zieken. Het verpleegkundig team biedt deskundige zorg op basis van de wensen, waarden en behoeften van de patiënten en naasten. Zij doen dit in nauwe samenwerking met het behandelteam bestaande uit arts, verpleegkundige specialist en geestelijk verzorger. De niet-medische medewerkers coördineren de dagelijkse gang van zaken in Bardo van facilitaire zaken, inzet en opleiding vrijwilligers, afstemming met de verpleging, beleid en kwaliteit, de (financiële) administratie en communicatie. We vinden het belangrijk dat de medewerkers op alle niveaus samenwerken ten behoeve van de patiënten en naasten en gezamenlijk de missie en het verhaal van Bardo uitdragen.

Dat vond in 2021 zeker plaats. Rondom het jubileum werden de handen ineengeslagen om het hele jaar zichtbaar te zijn in de buitenwereld. Samen met de vrijwilligers werd een muzikaal evenement op touw gezet, bijeenkomsten georganiseerd voor onze donateurs, vrienden en ondernemers en het symposium voor professionals ingericht. Ondanks dat de evenementen geen fysieke doorgang konden vinden, realiseerden we gezamenlijk meer dan 1000 contactmomenten met onze relaties: digitaal en met een persoonlijk schrijven. Momenten die in 2022 alsnog een vervolg zullen krijgen.

Ook in 2021 bood Bardo stagemogelijkheden voor diverse collega's in opleiding, nl artsen, verzorgenden, verpleegkundigen en geestelijk verzorgers. Dit past bij uitstek in de doelstelling van Bardo als lerende organisatie, waarbij we onze kennis en kunde breder verspreiden.

Bardo beschikte in 2021 gemiddeld over 144 vrijwilligers (2020: 148). Vrijwilligers worden bij de directe en indirecte zorg rondom patiënten ingezet in verschillende rollen als zorg-, gast- of kookvrijwilliger en bieden aanvullende bijdragen als bijvoorbeeld tuin- klus- of bloemenvrijwilliger.

Tevens bieden vrijwilligers een belangrijke bijdrage in de ondersteuning thuis. Ook in dit jaar met COVID-beperkingen hebben vrijwilligers met 19 inzetten kunnen bijdragen in de thuissituatie. Aanvragen kwamen van wijkteams, huisartsen, casemanagers Bardo en 2 aanvragen voor inzetten bij intramurale zorg. 16 aanvragen hebben niet tot inzet geleid door opname in het hospice of snelle verslechtering waardoor inzet toch niet nodig was.

Na een voorbereidende periode van 2 jaar is in november de Vrijwilligersraad geïnstalleerd. 6 vrijwilligers hebben hier zitting in. De wezenlijke rol van vrijwilligers in de organisatie wordt hiermee bekrachtigd door hun actieve adviserende betrokkenheid.

Sinds de 2e helft van 2021 bieden de Bardo Bedside Singers d.m.v. acapella meerstemmige zang rondom het bed, rust en afleiding voor patiënten in zowel het Hospice als in de thuissituatie.

Door spontane aanmeldingen en werving vooral via Haarlemmermeer voor Elkaar hebben we ook in 2021 introductie cursussen kunnen geven: voor gastvrijwilligers (2x) en voor

zorgvrijwilligers (2 x). Daarnaast is er één algemene introductie cursus gegeven. In totaal zijn in verschillende rollen 23 vrijwilligers gestart en 24 gestopt.

Bardo investeert voortdurend in het samen leren. Daarom organiseren we jaarlijks teamdagen die verbinden en waarmee we in beweging blijven. We organiseerden in 2021 4 teamdagen. Op 3 maart en 19 mei teambijeenkomsten voor de verpleegkundigen met als thema 'klinisch redeneren' en 'zorgplannen schrijven'; Op 9 september de gezamenlijke teamdag van verpleegkundigen en vrijwilligers bij de Pioneers in Hoofddorp met als thema: 'De patiënt als leermeester' en op 19 november een sessie met de verpleegkundigen waar de nieuwe leidinggevende zorg Selwyn van Aerde werd voorgesteld en Simone Koops-Ouwerkerk de visie op 2022 toelichtte.

Als vijfde teamdag stond het personeelsfeest ter ere van ons 20-jarig bestaan op 10 december gepland die vanwege COVID 2019 is verplaatst naar 2022.

2021 was geen makkelijk jaar voor het Bardoteam: de gevolgen van COVID-19 die al in 2020 speelden trokken een wissel op de vitaliteit. Ook waren er wisselingen in het team, door vertrek naar elders en pensioen, en kostte het gezien de krapte op de arbeidsmarkt meer inspanning om nieuwe collega's te vinden. Toch is dit gelukt: in de loop van het najaar startten er nieuwe professionals waardoor begin 2022 het team weer compleet is.

Waardering is op zijn plaats voor de tomeloze inzet van het team om roosters rond te krijgen en de zorg te continueren.

BARDO EN HAAR SAMENWERKINGSPARTNERS

Landelijke en regionale palliatieve netwerken

Bardo maakt deel uit van tal van netwerken die zich inzetten voor de ontwikkeling en positionering van palliatieve zorg. Simone Koops-Ouwerkerk is bestuurslid van de landelijke Associatie Hospicezorg Nederland. In die hoedanigheid behartigde zij in 2021 de belangen van de AHZN leden binnen het speelveld van een eenduidige en passende financiering waarmee de palliatieve zorg toekomstbestendig kan worden. Een belangrijk thema in 2021 was de deelname door de AHZN aan het landelijk onderzoek HOspicezorg die Passend is en de Eigen wens van mensen in de palliatieve terminale fase VOLgt (HOPEVOL) naar de stand van zaken in Nederlandse hospices op basis waarvan adviezen worden opgesteld voor een toekomstbestendige hospicezorg. Het onderzoek zal in het voorjaar van 2022 gepubliceerd worden.

Op regionaal niveau is de directeur-bestuurder lid van het regionale Netwerk Palliatieve Zorg Midden- en Zuid-Kennemerland/Amstelland en Meerlanden. Een nieuw regionaal convenant werd begin 2021 bekrachtigd door alle netwerkpartners. Ook werd in 2021 met alle

betrokken partijen gewerkt aan een Regionaal Transmurale Afspraak (RTA) die de samenwerking rond de patiënt beoogd te verbeteren. Implementatie volgt in 2022.

In 2020 is de stichting 'Questio- In gesprek over uw leven' opgericht die ten doel heeft het bieden van professionele eerstelijns geestelijke verzorging aan de inwoners van Midden- en Zuid Kennemerland en Amstelland en Meerlanden. Door middel van een landelijke subsidie worden individuele consulten door geestelijk verzorgers gerealiseerd alsmede deskundigheidsbevordering bij geestelijk verzorgers.

In 2021 hebben het Centrum voor Levensvragen Noord Holland, het Centrum voor Levensvragen Gooi&Vechtstreek en Questio hun werkzaamheden gebundeld en gaan zij per 2022 verder als 'Questio - Centrum voor Levensvragen'. Simone Koops-Ouwerkerk is lid van het bestuur van Questio.

Ook in 2021 werkte Bardo constructief samen met de Stichting Amstelring. Bardo betreft van Amstelring diverse ondersteunende diensten en maakt samen met Amstelring de jaarlijkse afspraken met zorgverzekeraars.

Steun aan Bardo door Stichting Vrienden van hospice Bardo

Vanaf het eerste uur van hospice Bardo draagt de Stichting Vrienden van hospice Bardo (SVHB) met (geld)middelen en andere voorzieningen bij aan instandhouding van de hospicevoorziening, voorlichting & educatie doeleinden en de verdere ontwikkeling van de ondersteuning en begeleiding van ongeneeslijk zieke mensen in de thuissituatie. Mede dankzij deze ondersteuning konden we in 2021 de jubileumuitgave *Omdat we leven. Met zicht op het einde* realiseren. De stichting creëert en houdt fondsen aan die ter beschikking zijn voor de verwezenlijking van haar doelstelling op korte en langere termijn. De stichting is door het CBF erkend als goed doel.

Per 31 december 2021 telt de SVHB 427 particuliere vrienden ((in 2020:432). Behalve particuliere vrienden heeft Hospice Bardo talloze zakelijke vrienden: ondernemers en bedrijven, en ondernemersverenigingen die het werk van Bardo waarderen. Zij daarom bijstaan met leveranties of werkzaamheden tegen lagere of geen kosten, schenkingen in natura of financiële middelen. Ook in dit verslagjaar ontvingen we diverse giften en donaties van ondernemers, organisaties en particulieren, financieel en in natura. Deze gelden bestemd voor verbetering van interieur, tuin en bedrijfsmiddelen, voor een aanvulling van de eigen bijdragen voor patiënten met een beperkte financiële draagkracht, voor de activiteiten van het jubileumjaar en voor een teamdag voor beroepskrachten en vrijwilligers. Dank aan eenieder dit Bardo dit jaar ondersteunde met giften.

BESTUUR EN TOEZICHT

Dagelijks bestuur

Stichting Bardo wordt vertegenwoordigd door een directeur-bestuurder. Simone Koops-Ouwerkerk is werkzaam in die functie sinds 1 september 2019 en is voor onbepaalde tijd benoemd door de Raad van Toezicht. Zij is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur en de activiteiten van de stichting.

Nevenfuncties mevrouw mr. S.J Koops-Ouwerkerk

- Bestuurslid Associatie Hospicezorg Nederland
- Bestuurslid Netwerk Palliatieve Zorg Midden- en Zuid Kennemerland/Amstelland en Meerlanden
- Bestuurslid Stichting Questio, centrum voor levensvragen
- Bestuurslid Stichting Pier de Boer, fonds gehandicaptenzorg, Amsterdam
- Lid Raad van Toezicht Stichting Agora, primair bijzonder onderwijs, Zaandam
- Lid Raad van Toezicht Stichting Hilverzorg, VVT, Hilversum

Uit de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht keurt op voorstel van de directeur-bestuurder de begroting en de jaarrekening goed. Tevens houdt deze toezicht op het gevoerde beleid en fungeert als klankbord en werkgever voor de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht heeft in het verslagjaar vier maal regulier vergaderd. In een extra sessie is uitgebreid gesproken op de toekomstige ontwikkelingen in de palliatief terminale zorg en de positie van Bardo.

De Raad heeft gedurende 2021 veelvuldig contact gehad met de bestuurder. Na het ook financieel zware jaar 2020 bleef het van essentieel belang te monitoren op de bedrijfsvoering en financiën. Immers continuïteit van Bardo staat boven alles. Maar het betrof tevens de betrokkenheid van de Raad bij de moeilijke situatie waarmee onze bestuurder te dealen had. Helaas bleek dit jaar Covid-19 wederom boosdoener met haar effect op de instroom van patiënten, personeels- en vrijwilligersvraagstukken waaronder het hogere ziekteverzuim en de bedrijfsvoering met alle beperkende maatregelen. Het jaar is uiteindelijk afgesloten met een relatief beperkt verlies. Daarmee blijft Bardo financieel gezond, maar financieel gezien wel steeds kwetsbaarder.

Het verder interen op eigen vermogen is echter ongewenst en wat meer vet op de botten kan zeker geen kwaad. Nu Covid-19 wat stilletjes op de achtergrond raakt, zien we gelukkig een verbetering van onze exploitatie. Desondanks roept de afgelopen tijd steeds de vraag op naar de (te) grote kwetsbaarheid van een kleine specialistische organisatie als Bardo. Gekoppeld aan wijzigingen in onze omgeving (politiek, bekostiging, speelveld) hebben we meermaals gesproken over onze toekomststrategie. Daarbij zijn verschillende scenario's langsgelopen en volgens planning zal daarover in de loop van 2022 definitief een knoop doorgehakt worden.

Graag hadden we ons 20-jarig jubileum gevierd, maar Covid-19 gooide roet in het eten. De Raad is trots dat we al 20 jaar professionele zorg bieden aan onze patiënten en hun naasten, die dat tot op de dag van vandaag waarderen met zeer hoge cijfers. Wij bedanken onze bestuurder, de medewerkers en de vrijwilligers voor hun inzet en drive. Ook dank aan de Stichting Vrienden voor hun betrokkenheid en ondersteuning.

Gezamenlijk maken jullie Bardo tot iets heel waardevols.

NAW gegevens	In functie	Einde termijn 1	Einde termijn 2	Huidige functie	Nevenfunctie(s)
R. Steenbeek (Roel), Voorzitter	01/11/2014	01/11/2018	01/11/2022	Zelfstandige op het gebied van toezicht, bestuur en advies	Voorzitter RvT Pro Persona Voorzitter RvC Woonzorg Nederland Lid RvC Staedion Voorzitter bestuur Bureau Architectenregister Lid raad van advies Quatrospect
M.F. Witte (Michiel), Lid	19/10/2015	19/10/2019	19/10/2023	Zelfstandig financieel manager en eigenaar van MICHIELWITTE Financieel Management	Financieel Adviseur Jeugddoorlicht Ministerie van VWS Financial Manager Stichting Dutch institute for Clinical Auditing Financieel Adviseur Stichting Sociale Banken Nederland
A. Beeker (Aart) lid	13/08/2014	13/08/2018	13/08/2022	Medisch manager Oncologiecentrum Spaarnegasthuis	Hoofdredacteur Hematology News international en Oncology News International
S.A. Hartman (Steven) Lid	13/08/2014	13/08/2018	13/08/2022	Zorgondernemer, interim manager	
P.H.M. van den Broek (Pauline) Lid	24/09/2019	24/09/2023	24/09/2027	Directeur-bestuurder Leidsche Rijn Julius Gezondheidscentra	lid Raad van Commissarissen van de SBOH Utrecht.

BEDRIJFSVOERING EN FINANCIEN

De gemiddelde bezetting van het hospice in 2021 was 71 %, begroot voor dit jaar was 75 %. Voor de gecontracteerde zorg betekent dat een onderschrijding op de begroting van ruim € 200.000.

Het boekjaar is afgesloten met een negatief resultaat van € 55.015 (2020: negatief € 369.164). Dit verlies wordt veroorzaakt door een tegenvallende omzet door een tweede coronajaar. De kostenbeheersing is des al niet te min goed doorgezet. Ten opzichte van 2020 zijn de opbrengsten met 6,68 % gestegen en de bedrijfslasten met 8,06 % gedaald. In vergelijking met de van de begroting 2021 zien we een onderproductie van 4 %. Hier aan ten grondslag ligt de daling van de bezettingsgraad in de hospice: begroot is 75 %, gerealiseerd is 71 %. De totale opbrengst van de zorg – gecontracteerd via Amstelring - bedroeg € 1.518.049, dit betreft 73% van de totale inkomsten.

Bij de servicelasten is een bedrag van € 48.000 vrijgevallen. Dit bedrag was voorzien voor mogelijke naheffing voor deze kosten over de jaren 2015-2020.

De personeelskosten vormen met 78 % van de totale lasten de grootste kostenpost (€ 1.667.734). Dit is conform begroting. De post personeel heeft door ziekte vervanging van langdurig zieken en de nodige corona maatregelen geen gelijke tred gehouden met de omzetontwikkeling. Het negatieve resultaat in 2021 heeft consequenties voor de liquiditeitspositie van Bardo. Derhalve is ook voor 2022 een liquiditeitsbegroting opgesteld, rekening houdend met diverse scenario's. Tevens zijn maatregelen ingezet om risico's te mitigeren.

BLIK OP 2022

Met het jaarprogramma 'Bardo verankert' zetten we onze activiteiten in 2022 voort. In 2020 en 2021 hebben we de impact van de COVID-19 pandemie kunnen voelen. Het eerste kwartaal van 2022 laat zien dat we wat betreft bedbezetting (89%), personeelsbezetting (100%) en ziekteverzuim (7,1%) beter presteren. Als kleine organisatie blijft Bardo niettemin kwetsbaar. In 2022 wordt, mede op basis van het landelijk onderzoek HOPEVOL en het landelijk overleg over de financiering van de hospicezorg, meer duidelijk over de toekomst van de hospicezorg in Nederland. Bardo zal in dat kader keuzes maken die recht doen aan verdere versteviging van de positie van Bardo in het palliatieve landschap, regionaal en bovenregionaal.

Als één team zijn we trots op Bardo en de mijlpalen die we in 20 jaar samen hebben bereikt. Samen hebben we geschiedenis geschreven. Met warmte en professionaliteit zetten we onze zorg in de toekomst voort, in het hospice en in de thuissituatie. We blijven onze belangrijke zorg- en maatschappelijke positie bevestigen met tal van initiatieven voor de burgers in onze regio en actief onze kennis delen. Leve het ambacht: daar staan we met elkaar voor: ook de komende 20 jaar.

Hoofddorp, 19 mei 2022

Simone J. Koops-Ouwerkerk,

Directeur-bestuurder

Jaarrekening

2. Balans per 31 december 2021

(na resultaatbestemming)

	<u>Re f.</u>	<u>31-dec-21</u>	<u>31-dec-20</u>
		€	€
ACTIVA			
Vlottende activa			
Debiteuren en overige vorderingen	2	62.897	52.904
Liquide middelen	3	569.051	715.799
Totaal vlottende activa		<u>631.948</u>	<u>768.703</u>
Totaal activa		<u>631.948</u>	<u>768.703</u>

	<u>Re f.</u>	<u>31-dec-21</u>	<u>31-dec-20</u>
		€	€
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	4	244.002	299.017
Bestemmingsreserves	4	213.445	213.445
Totaal eigen vermogen		<u>457.447</u>	<u>512.462</u>
Kortlopende schulden			
Overige kortlopende schulden	5	174.501	256.241
Totaal kortlopende schulden		<u>174.501</u>	<u>256.241</u>
Totaal passiva		<u>631.948</u>	<u>768.703</u>

3. Resultatenrekening over 2021

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:		
Zorgprestaties en maatschappelijke ondersteuning	1.661.311	1.343.592
Subsidies	252.555	267.586
Niet-gebudgetteerde zorgprestaties	105.883	89.128
Overige bedrijfsopbrengsten	44.763	235.001
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>2.064.512</u>	<u>1.935.307</u>
 BEDRIJFSLASTEN:		
Personeelskosten	1.667.734	1.779.652
Overige bedrijfskosten	450.658	524.448
Som der bedrijfslasten	<u>2.118.392</u>	<u>2.304.100</u>
 BEDRIJFSRESULTAAT	-53.880	-368.793
Financiële baten en lasten	-1.135	-371
 RESULTAAT BOEKJAAR	<u>-55.015</u>	<u>-369.164</u>
 RESULTAATBESTEMMING		
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
Toevoeging (+) / Onttrekking (-):		
Algemene reserve	-55.015	-369.164
	<u>-55.015</u>	<u>-369.164</u>

4. Kasstroomoverzicht over 2021

	Re f.	2021		2020	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Bedrijfsresultaat			-53.880		-368.793
Veranderingen in werkkapitaal:					
- vorderingen	2	-9.993		227.479	
- kortlopende schulden	5	-81.740		159.151	
			-91.733		386.630
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			-145.613		17.837
Ontvangen interest		-1.135		-371	
			-1.135		-371
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			-146.748		17.466
Mutatie geldmiddelen			-146.748		17.466
Stand geldmiddelen per 01 januari			715.799		698.333
Stand geldmiddelen per 31 december			569.051		715.799
Mutatie geldmiddelen			-146.748		17.466

5. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

5.1 Algemeen

Algemene gegevens

Stichting Bardo is statutair (en feitelijk) gevestigd te Hoofddorp, op het adres Burgemeester Jansoniushof 11 en is geregistreerd onder KvK nummer 61278963.

De belangrijkste activiteiten zijn het verlenen en ontwikkelen van palliatieve zorg in de ruimste zin van het woord waaronder het exploiteren van een huis (of huizen) voor palliatieve zorg, alsmede het ontwikkelen en uitdragen van palliatieve kennis en kunde door onder andere het voorlichten en (doen) opleiden van zorgprofessionals, mantelzorgers en het algemeen publiek.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021 dat is geëindigd op 31 december 2021.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 655 inzake jaarverslaggeving voor zorginstellingen, en Titel 9 Boek 2 BW.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en het resultaat zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders is vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Er is sprake van financiële gevolgen als gevolg van de COVID-19 pandemie. Deze zijn echter gedeeltelijk gecompenseerd door de diverse regelingen voor compensatie. Stichting Bardo heeft gebruik gemaakt van de volgende regelingen voor het compenseren van de financiële gevolgen van COVID-19:

- Subsidieregeling Zorgbonus
- Compensatie van meerkosten

De continuïteit komt mede door de compensatieregelingen niet in gevaar, derhalve is de jaarrekening opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De COVID-19 pandemie heeft ook in 2021 een impact op de bedrijfsvoering gehad. Er zijn extra kosten gemaakt voor het testen van patiënten en medewerkers, extra beschermingsmiddelen en –maatregelen, en schoonmaakkosten. Ook was sprake van lagere bedbezetting dan begroot als gevolg van COVID-19, echter niet in de mate zoals zich dit in 2020 voordeed.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van

grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

5.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Activa en passiva

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans, als een transactie met betrekking tot het actief of de verplichting niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat ook de functionele valuta is.

Materiële Vaste Activa

Geschonken materiële vaste activa worden met ingang van boekjaar 2019 behandeld conform RJ 274.112, investeringssubsidies, waarbij de optie wordt gehanteerd om de geschonken bedragen in mindering te brengen van de waarde van het actief.

Vorderingen

De eerste waardering van vorderingen is tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (nominale waarde). Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële

waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (nominale waarde). De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

5.3 Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verlichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden verantwoord in het jaar waarin de baten zijn gerealiseerd. Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Baten en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd worden aan dit boekjaar toegerekend voor zover dit geen fundamentele of materiële fouten betreft. Fundamentele of materiële fouten worden retrospectief verwerkt.

Opbrengsten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden van Stichting Amstelring groep verwerkt in de resultatenrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers in dienst van stichting Amstelring. Personele kosten van werknemers in dienst van Stichting Bardo worden verwerkt op basis van gesloten arbeidsovereenkomsten.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen van derden ontvangen (te ontvangen) en aan derden betaalde (te betalen) interest en bankkosten.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat zal worden

voldaan aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst-en-verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie voor de kosten van een actief worden systematisch in de winst-en-verliesrekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

5.4 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Transacties waarbij geen ruil van kasmiddelen plaatsvindt zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

5.5 Toelichting op de balans per 31 december 2021

1. Materiële vaste activa

Stichting Bardo heeft gedurende het boekjaar bedrijfsmiddelen ontvangen van derden. Ontvangen schenkingen zijn in mindering gebracht op de bedrijfsmiddelen waardoor de boekwaarde nihil bedraagt.

2. Debiteuren en overige vorderingen

<i>De specificatie is als volgt:</i>	31-dec-21	31-dec-20
	€	€
Debiteuren	9.645	3.710
Overige vorderingen:		
Stichting Vrienden van Hospice Bardo	0	3.371
Overige overlopende activa	53.252	45.823
Totaal debiteuren en overige vorderingen	<u>62.897</u>	<u>52.904</u>

Alle debiteuren en overige vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan 1 jaar.

3. Liquide middelen

<i>De specificatie is als volgt:</i>	31-dec-21	31-dec-20
	€	€
Bankrekeningen	569.051	715.799
Totaal liquide middelen	<u>569.051</u>	<u>715.799</u>

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

4. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

<i>Algemene reserve</i>	2021	2020
	€	€
Saldo per 1 januari	299.017	668.181
Resultaatbestemming	-55.015	-369.164
Saldo per 31 december	<u>244.002</u>	<u>299.017</u>
 <i>Bestemmingsreserve</i>		
<i>Behoud kwaliteit zorgdienstverlening</i>	2021	2020
	€	€
Saldo per 1 januari	200.000	200.000
Resultaatbestemming	0	0
Saldo per 31 december	<u>200.000</u>	<u>200.000</u>

Deze bestemmingsreserve is ingesteld met ingang van 2018 ter behoud van het huidige kwaliteitsniveau van de zorgdienstverlening.

*Bestemmingsreserve**Toekomstige positionering*

	2021	2020
	€	€
Saldo per 1 januari	13.445	13.445
Resultaatbestemming	0	0
Saldo per 31 december	<u>13.445</u>	<u>13.445</u>

Deze bestemmingsreserve is ingesteld met ingang van 2018 ter dekking van kosten die voortkomen uit onderzoek naar de gewenste positionering van Bardo op middellange termijn.

5. Kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-21	31-dec-20
	€	€
Crediteuren	31.897	41.765
Overige schulden:		
Stichting Amstelring groep	119.434	136.098
Stichting Vrienden van Hospice Bardo	360	0
Overige overlopende passiva	<u>22.810</u>	<u>78.378</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>174.501</u>	<u>256.241</u>

Alle kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De jaarlijkse huurverplichtingen bedragen ongeveer € 147.000. De huurovereenkomst is aangegaan voor de duur van 10 jaar en loopt tot 31 december 2021. Na verstrijken van deze periode wordt de overeenkomst voortgezet voor een aansluitende periode van 5 jaar. De overeenkomst kan worden beëindigd door opzegging tegen het einde van een huurperiode met inachtneming van een termijn van tenminste 2 jaar.

Stichting Amstelring heeft aangegeven opgebouwde vakantiedagen te willen verrekenen. Details over omvang en financiële impact zijn nog niet ontvangen.

5.6 Toelichting op de resultatenrekening over 2021

Zorgprestaties en maatschappelijke ondersteuning

De specificatie is als volgt:

	2021	2020
	€	€
Zorgcontractering (Onderaanneming)	1.518.049	1.203.400
Artsenbesteding	143.262	140.192
	<u>1.661.311</u>	<u>1.343.592</u>
Zorgcontractering bestaat uit de onderdelen:		
WLZ	77.152	125.033
ZVW	1.440.782	1.078.367
Overige	115	0
	<u>1.518.049</u>	<u>1.203.400</u>

De zorgcontractering verloopt in onderaanneming via Stichting Amstelring (ZVW wijkzorg).
De artsenbesteding verloopt via contractering tussen Stichting Bardo en Z&Z.

Subsidies

De specificatie is als volgt:

	2021	2020
	€	€
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	252.555	267.586
	<u>252.555</u>	<u>267.586</u>

Dit betreft een exploitatiesubsidie met betrekking tot het verlenen van palliatieve zorg in het kader van de Regeling palliatieve terminale zorg en geestelijke verzorging (inzet vrijwilligers).

Niet-gebudgetteerde zorgprestaties

De specificatie is als volgt:

	2021	2020
	€	€
Eigen bijdragen en betalingen cliënten	105.883	89.128
	<u>105.883</u>	<u>89.128</u>

Voor het verblijf in Bardo hospice wordt een eigen bijdrage in rekening gebracht van € 40,00 per dag.

Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	2021	2020
	€	€
Opbrengsten Leerhuis	2.248	5.092
Vergoeding voor uitgeleend personeel	20.025	9.439
Verzorgen laatste zorg	10.850	0
Compensatie Covid-19	9.107	216.062
Overige opbrengsten	2.533	4.408
	<u>44.763</u>	<u>235.001</u>

Personeelskosten

De specificatie is als volgt:

	2021	2020
	€	€
Personeel in loondienst bij Amstelring en Stichting Bardo		
Lonen en salarissen	1.244.795	1.091.318
Waaronder beloning bestuurders	109.876	109.876
Waaronder beloning toezichthouders	0	0
Sociale lasten	204.970	178.919
Pensioenpremies	118.736	98.111
Andere personeelskosten	51.114	59.936
Subtotaal	<u>1.619.615</u>	<u>1.428.284</u>
Personeel niet in loondienst	48.119	351.368
Totaal personeelskosten	<u>1.667.734</u>	<u>1.779.652</u>

De Stichting heeft sinds 1 september 2019 één FTE in dienst. Er waren gedurende 2021 gemiddeld 21,5 fte personeelsleden op basis van fulltime eenheden gedetacheerd (2020: 21,5 fte). Het betreft hier contracturen. Onder lonen en salarissen vallen tevens de gemaakte meeruren, in verband met nog niet ingevulde vacatures en vervanging bij ziekte. Dit is met eigen personeel opgevangen en niet met personeel niet in loondienst.

Op de regel 'Andere personeelskosten' is in 2021 het bedrag van € 11.028 (2020: € 28.667) inzake "uitgekeerde zorgbonussen" en het bedrag van € 11.028 (2020: € 28.667) inzake "ontvangen middelen met betrekking tot de zorgbonus die in verband met COVID-19 door het rijk beschikbaar is gesteld voor medewerkers in de zorg" gesaldeerd.

Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:

	2021	2020
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	72.938	83.480
Algemene kosten	205.575	212.034
Patiënt- en bewoners gebonden kosten	5.569	7.850
Onderhoud en energiekosten:		
Onderhoud	62.099	52.146
Vrijval servicekosten 2015 t/m 2020	-48.000	0
Energiekosten	18.113	27.175
Teruggaaf Energiebelasting 2019 en 2020	-9.737	0
Subtotaal	<u>22.475</u>	<u>79.321</u>
Huur	144.101	141.763
Totaal overige bedrijfskosten	<u>450.658</u>	<u>524.448</u>

Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:

	2021	2020
	€	€
Renteopbrengsten	0	10
Rentelasten	-816	0
Bankkosten	-319	-381
Totaal financiële baten en lasten	<u>-1.135</u>	<u>-371</u>

Bezoldiging directeur bestuurder

De bezoldiging van de directeur bestuurder is als volgt:

Functionaris	S.J. Koops-Ouwerkerk
Functienaam	Directeur/Bestuurder
In dienst vanaf	1 september 2019
Deeltijdfactor	100%

	2021	2020
	€	€
Bruto-inkomen (incl. salaris, vakantiegeld, eindejaarsuitkering en andere vaste toelagen)	109.876	109.876
Totaal beloning	<u>109.876</u>	<u>109.876</u>
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	12.316	11.631
Totaal bezoldiging	<u>122.192</u>	<u>121.507</u>

De leden van de Raad van Toezicht voeren hun werkzaamheden onbezoldigd uit.

Honoraria accountant

De honoraria van de accountant zijn als volgt:

	2021	2020
	€	€
Controle van de jaarrekening 2020	0	12.100
Controle van de jaarrekening 2021	11.185	0
Totaal honoraria accountant	<u>11.185</u>	<u>12.100</u>

5.7 Overige toelichtingen

Resultaatbestemming

De bestuurder stelt voor om het resultaat over het boekjaar 2021 ten laste te brengen van de Algemene reserve. Dit voorstel is reeds in de jaarrekening verwerkt.

Gebeurtenissen na balansdatum

De COVID19 pandemie heeft substantiële gevolgen voor de economie mondiaal en in Nederland en derhalve ook voor Stichting Bardo. De effecten van de crisis en impact hiervan op de Stichting Bardo is beschreven in het bestuursverslag en bij de toelichting op de continuïteitsveronderstelling in de jaarrekening.

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De directeur/bestuurder van Stichting Bardo heeft de jaarrekening 2021 opgemaakt en vastgesteld te Hoofddorp, d.d. 19 mei 2022.

De Raad van Toezicht van Stichting Bardo heeft de jaarrekening 2021 goedgekeurd in de Raad van Toezicht vergadering van 30 mei 2022

Ondertekening door bestuurder en toezichthouders

Directeur/Bestuurder

Simone J. Koops-Ouwerkerk

Raad van Toezicht

R. Steenbeek

A. Beeker

P.H.M. van den Broek

S.A. Hartman

M.F. Witte

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het Bestuur en de Raad van Toezicht van
Stichting Bardo te Hoofddorp

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021**Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Bardo te Hoofddorp gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaardocument opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bardo per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 655 Zorginstellingen en Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de winst- en verliesrekening over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bardo zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 655 Zorginstellingen en Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 655 Zorginstellingen, Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 655 Zorginstellingen en Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, alsmede voor het opstellen van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ 655 Zorginstellingen en Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 30 mei 2022
De Jong AFM B.V.

Origineel getekend door J.D. de Jong AA

Colofon

Dit jaarverslag is gemaakt door Stichting Bardo.

Postadres

Postbus
2130 AB Hoofddorp

Bezoekadres

Burgemeester Jansoniushof 11
2131 BM Hoofddorp

Telefoon: +31 (0)20 333 4700

Fax: +31 (0)20 333 4701

E-mail: info@hospicebardo.nl

Internet: www.hospicebardo.nl

Reproductie van (gedeelte van) de inhoud van dit jaarverslag is alleen toegestaan indien schriftelijke toestemming is verkregen.